

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 5. oktoobri 2023. a määruse nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse määruse „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord“ eelnõu on välja töötatud kalapüügiseaduse § 61 lõigete 8¹ ja 9 alusel.

Määrusega „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord“ on sätestatud üleminek kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamisel üksnes elektroonilisele andmeesitusele lausaliselt kõigil Eesti veekogudel. Hetkel kehtiv määrus nr 155 "Kalapüügiga seonduvate andmete esitamise kord" annab võimaluse esitada kalapüügiga seotud andmeid, kas elektrooniliselt või paberdokumendil. Kavandatava muudatuse eesmärkideks on tagada aja- ja asjakohaste andmete kaudu operatiivne kvooditäituvuse jälgimine, püügiaruandlus ning kala ja veetaime koguste jälgitavus kala liikumise ahelas, mis aitab kaasa tõhusamale järelevalvele ning seeläbi aitab tagada loodusressursside säästliku kasutamist. Määruse muutmise eelnõuga pannakse kalapüügiloa omanikule kohustus alates 10. jaanuarist 2028. a. volitada edasi esitama elektrooniliselt püügireisi, püügitoimingu ja lossimise andmeid kalapüüki vahetult teostavale isikule, kui kalapüügiloa omanik ei teosta kalapüüki vahetult. Enne nimetatud tähtpäeva jääb kehtima andmete esitamise võimalus esindaja kaudu. Sellise leevendusega luuakse võimalus neile kutselise kalapüügiga tegelevatele isikutele, kellel on raskusi nutiseadmete käsitsemisega püügi- ja lossimisandmete elektroonilisel esitamisel, selle kohta andmete esitamist edasi volitada teisele isikule. See annab kutselise kalapüügiga tegelejatele veel täiendava üleminekuaja neljaks aastaks, et õppida ja kohaneda nutirakenduse kasutamise ja tõsta oma digipädevust. Lisaks sellele ühtlustatakse, määruse muudatusega terminite kasutamist määruses ja viiakse need vastavusse kalapüügiseadusega (edaspidi *KPS*) ning Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) õigusaktidega. Samuti viiakse muudatustega määruse sisu kooskõlla *KPS*-is sätestatud volitusnormi piiride, mõtte ja eesmärgiga.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kutselise kalapüügi korralduse valdkonnajuht Kristi Ilves (kristi.ilves@agri.ee, 625 6204). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Jan Nilson (jan.nilson@agri.ee, 56 26 7065) ning eelnõu keeletoimetaja on sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (laura.ojava@agri.ee, 625 6523).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eesmärgiga anda kutselise kalapüügiga tegelevatele isikutele veelgi pikem üleminekuage muutuva kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise viisiga kohanemiseks, jõustub vahetult kalapüüdva isiku poolt andmete esitamise nõue alates 10. jaanuarist 2028. a. Enne nimetatud tähtpäeva kehtib üldpõhimõtte, et andmete esitamise kohuslasel on õigus kasutada esindajat. See tähendab, et juhul kui kalapüüki vahetult teostav isik leiab, et tal endal on raskusi nutiseadme kasutamise ja sellega infotehnoloogilise rakenduse vahendusel andmete esitamise, siis saab kalapüügiloa omanik volitada kolmandat isikut esitama neid andmeid vastavalt kehtivale korrale. Õigus volitada kolmandat isikut andmeid esitama kehtib kuni 10. jaanuarini 2028. a, mille järgselt peab andmeid isiklikult esitama isik, kes vahetult kalapüüki teostab. Seega olukorras, kui kalapüügiloa omanik ei teosta kalapüüki vahetult, siis on temal kohustus volitada andmeid isiklikult esitama kalalaeva kapteni või kalapüügiloale kantud kaluri, kes vahetult kalapüüki teostab. 10. jaanuaril 2028. a jõustub *EL*-is lausaline elektroonilise püügipäeviku pidamise ja

esitamise kohustus kalalaeva kaptenile olenemata laeva pikkusest. Lisaks tehakse eelnõu muudatustega parandusi kutselise kalapüügiga seotud terminite ühtlustamise ning õigusselguse saavutamise eesmärgil. Samuti viiakse muudatustega määruse sisu kooskõlla KPS-is sätestatud volituspõhise piiride, mõtte ja eesmärgiga.

Eelnõu koosneb 15 punktist.

Eelnõu punktiga 1 sätestatakse muudatus määruse kohaldamisalas. Muudatusega jäetakse määruse kohaldamisalast välja kalapüüki vahetult teostav isik Andmete esitajaks on alati isik, kellel on vastav õigus ja kohustus. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi *TsÜS*) § 115 lõike 1 kohaselt esindaja kaudu tehtud tehing kehtib esindatava suhtes, kuna see tehing on sooritatud esindatava nimel. Eelnevat arvesse võttes, kui kalapüügiloa omanik volitab andmete esitamiseks esindajat, siis esindaja esitab andmeid kalapüügiloa omaniku nimel, mis tähendab, et andmeid esitab kalapüügiloa omanik esindaja kaudu. Eelnevat arvesse võttes, puudub vajadus tuua eraldi välja määruse kohaldamisalast kalapüüki vahetult teostavat isikut, kuna andmete esitajaks õigustatud ja kohustatud isikuks on kalapüügiloa omanik.

Eelnõu punktiga 2 sätestatakse, et § 1 lõikes 1, § 3 lõikes 1 punktis 5 ja § 22 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „kalapüügiseaduse § 15 lõikes 1 nimetatud ettevõtja“ sõnadega „kala ja veetaime esmakokkuostja“ vastavas käändes. Tegemist on muudatusega terminite kasutamise ühtlustamise eesmärgil, võttes aluseks KPS § 61 lõiget 4, mis käsitleb kalapüügiga seotud andmete esitamist, kus on kasutusel termin esmakokkuostja. Antud muudatuse eesmärk seisneb selles, et ka kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise korras kasutatakse kalapüügiga tegelevatele isikutele tuttavamat ja suupärasemat terminit ning seeläbi vältida ebaselgust. Selleks asendatakse määruse eelnõus tekstiosa „kalapüügiseaduse § 15 lõikes 1 nimetatud ettevõtja“ terminiga „kala ja veetaime esmakokkuostja“, mis on sisult sama. Lähtudes hea õigusloome ja normitehnika eeskirjast (edaspidi *HÕNTE*), kui üks ja sama muudatus kavandatakse mitmes paragrahvis, lõikes või punktis, siis loetletakse kõik muudetavad paragrahvid, lõiked ja punktid ning märgitakse, milline sõna või tekstiosa asendatakse teise sõna või tekstiosaga. Sellest tuleneb ka termini asendamine mitmes erinevas kohas määruse sätetes.

Eelnõu punktiga 3 asendatakse § 1 lõikes 1, § 3 lõikes 1 punktis 4 ja § 3 lõikes 4 sõnad „kala ja veetaime ülevõtja“ sõnadega „ülevõtmisdeklaratsiooni esitamise eest vastutav isik“. Tegemist on õigusselguse eesmärki täitva muudatusega, kuna õigusaktides tuleb kasutada kehtivas õiguses ja reguleeritavas valdkonnas tuntud ja enamlevinud termineid. Seega eesmärk on mitte tuua õigusruumi sisse uut terminit, mida pole võimalik KPS-i kohaselt avada. Vastavalt *HÕNTE*-le peab määruse eelnõus kasutatav termin vastama määruse aluseks oleva seaduse või EL-i õigusakti terminoloogiale, mida pole paraku võimalik kasutada termini „ülevõtja“ puhul. Ka EL-i nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1—50), (edaspidi *nõukogu määrus (EÜ) nr 1224/2009*) artikli 66 lõike 1 kontekstis jääb ülevõtja määratluses üsna laiaks: ülevõtmisdeklaratsiooni esitavad registreeritud ostjad, registreeritud enampakkumiste korraldajad või muud liikmesriigis lossitud kalandustoodete esmatrustuse eest vastutavad asutused või isikud ning sellised ostjad, enampakkumiste korraldajad või muud asutused või isikud vastutavad ülevõtmisdeklaratsiooni edastamise ja selle täpsuse eest. Muudetava määruse tähenduses on mõeldud ülevõtja all isikut, kes ladustab kala ja veetaime. Selleks isikuks võib olla kalapüügiloa omanik ise juhul, kui ta omab kinnisasja, kus võib kala ja veetaime ladustada, kuid selleks võib olla ka kolmas isik, kellega on võimalik sõlmida laoleping. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erieeskirjad (ELT L 139, 30.4.2004, lk 55—205), milles reguleeritakse sealhulgas kalatoodete ladustamist, käsitletakse

kalandustoodete ladustajat toidukäitlejana. Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1—24), artikkel 18 sätestab, et toit, sööt, toiduloom ning iga aine, mis on ette nähtud toidu või sööda koostisse lisamiseks või mille lisamist eeldatakse, peab olema jälgitav kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel. Samasisuline säte sisaldub ka nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklis 58 kalandus- ja vesiviljelustoodete jälgitavuse kohta. Sellest tulenevalt on kalatoodete ladustajal, olenemata sellest, kas viimane on kalapüügiloa omanik, andmete esitamise kohustus. Seega eemaldatakse määrusest läbivalt ebamäärane ülevõtja termin ning kasutatakse kala ülevõtmise andmete esitamisega seonduvat rolli ehk ülevõtmisdeklaratsiooni esitamise eest vastutavat isikut.

Eelnõu punktiga 4 tunnistatakse kehtetuks § 3 lõike 1 punkt 2, mis käsitleb andmete esitajana kalapüügiloa omaniku poolt kutselise kalapüügi registris andmete esitajaks volitatud isikut, kes on kantud kalapüügiloale, mille alusel püük toimub. Selle muudatuse sisu on avatud ka eelnõu punktis 1 ja 5. Andmete esitajaks on alati isik, kellele on antud vastav õigus ning pandud sellesisuline kohustus. Antud paragrahvi kontekstis on andmete esitamise õigus ja kohustus kalapüügiloa omanikul. Kalapüügiloa omanikul on vastavalt HMS § 13 lõikele 1 õigus kasutada andmete esitamiseks esindajat. TsÜS 8. peatükis määratletakse esindamist kui tehingu sooritamist esindaja kaudu. Oluline on märkida, et esindaja kaudu tehtud tehing kehtib esindatava suhtes, kuna see tehing on sooritatud esindatava, st kalapüügiloa omaniku nimel. Eelnevat arvesse võttes, kui kalapüügiloa omanik volitab andmete esitamiseks esindajat, siis esindaja esitab andmeid kalapüügiloa omaniku nimel, mis tähendab, et andmeid esitab kalapüügiloa omanik esindaja kaudu. Seega puudub vajadus reguleerida kõnealuse määrusega esindusõigust, kuna sellesisulised sätted sisalduvad TsÜS 8. peatükis ning HMS-i §-s 13.

Eelnõu punktiga 5 sõnastatakse ümber määruse § 3 lõige 2, mille sisuks on reguleerida olukorda, kui kalapüügiloa omanik ei teosta kalapüüki vahetult. Kirjeldatud olukorras muudatusega kavandatakse kohustus volitada andmeid esitama isikut, kes teostab kalapüüki vahetult. Lõiget 2 sõnastatakse selliselt, et juhul kui kalapüügiloa omanik ei teosta kalapüüki vahetult, volitab ta püügireisi, püügitoimingu ja lossimise kohta andmeid isiklikult esitama kalalaeva kapteni või kalapüügiloale kantud kaluri, kes vahetult kalapüüki teostab. Kavandatava sätte lisamise põhiliseks eesmärgiks on muuta hetkel kehtiv olukord, et kalapüügiloa omanikul on õigus volitada andmete esitajaks kolmandat isikut. Alates 10. jaanuarist 2028. a. peab andmeid esitama üksnes vahetult kalapüüki teostav isik. Seega kuni 10. jaanuarini 2028. a kehtib üldine õigus kasutada esindajat, mis tuleneb HMS-i üldsättest. HMS § 13 lõige 1 sätestab, et menetlusosalisel on õigus kasutada haldusmenetluses esindajat. Esindaja võib esindada menetlusosalist kõigis menetlustoimingutes, mida seadusest tulenevalt ei pea menetlusosaline tegema isiklikult. Käesoleval juhul andmete esitamise puhul on tegemist menetlustoiminguga HMS-i mõttes, kuna andmeid esitatakse Põllumajandus- ja Toiduametile, seega riigile. Haldusmenetluse käsiraamatust tulenevalt, HMS § 13 lõike 1 esimene lause annab õiguse esindajale menetluses osaleda olenemata sellest, kas eriseaduses on võimalus esindaja kasutamiseks ette nähtud või mitte. Samas on Haldusmenetluse käsiraamatus leitud, et on võimalik, et eriseadus nõuab menetlusosalise poolt menetlustoimingu sooritamist isiklikult. Isikliku osalemise nõue peab tulenema seadusest selgesõnaliselt. Juhtumitel, kus seadus kasutab lihtsalt mõisteid “menetlusosaline” või “isik”, ei tulene sellest veel, et nõutav oleks menetlustoimingu sooritamine esindatava enda poolt. Küll on aga see vajalik näiteks juhtudel, kui seaduses on antud täiendina ka sõna “isiklikult”. KPS ei sätesta andmete esitamiseks isiklikkuse nõuet. Sellest tulenevalt kalapüügiloa omanikul on õigus volitada kolmandat isikut enda nimel andmeid esitama. Olukorras, kus kalapüügiloa omanik volitab kolmandat isikut enda nimel andmeid esitama, vastutab kalapüügiloaomanik andmete õigsuse eest tulenevalt TsÜS § 132. Samuti vastutab sellises olukorras kalapüügiloa omanik ka karistusseadustiku § 14 lõige 1 alusel, mille kohaselt juriidiline isik vastutab seaduses sätestatud juhtudel teo eest, mille on tema huvides või tema õiguslikke kohustusi rikkudes toime pannud tema pädev esindaja. Seega on oluline, et isik, kes

kalapüügiloa omaniku volituse alusel andmeid kutselise kalapüügi kohta esitab, tunneks kehtivat õigusraamistikku ja andmete esitamise nõudeid, sest kord kehtib võrdselt nii kalapüügiloa omanike kui nende volitatud isikute suhtes.

Piltlikult toimuks andmete esitamine sellise volitamise puhul järgmiselt. Esiteks peab eelnevalt kalapüügiloa omanik andma esindusõiguse andmete esitamiseks isikule X. PERK (kaluri infotehnoloogiline kliendirakendus) kaudu. Seejärel, kui kalur kavatseb minna püügireisile ja siseneda veealale, annab ta sellest teada isikule X, näiteks helistades talle (nuputelefoniga). Isik X avab andmete esitamise infotehnoloogilise rakenduse PERK ja alustab püügireisi, esitades rakenduses käesoleva määruse §-s 10 „Sadamast väljumine“ raporti. Isik X annab seejärel kalurile teada, et raport on esitatud. Kalur alustab püügireisi füüsiliselt, väljudes veealale. Veealal teeb kalur toiminguid püügivahenditega. Olenevalt sellest, kas kalur peab esitama ka eelteate sadamasse saabumise kohta, tuleb isikul X esitada andmed ka kaluri veealal oleku ajal või siis hiljemalt tema sadamasse või maaletuleku kohta saabumisel. Juhul, kui kalapüügile ei rakendu eelteate esitamise kohustus (vastavalt määruse § 12 lõikele 2), siis teostab kalur veealal püügitoimingu (asetamine või nõudmine) ning saabub sadamasse, teatades sellest isikule X. Isik X esitab raportid vastavalt määruse §-le 12 ja 13. Kui andmed on esitatud, teatab isik X sellest kalurile, kellele saabub sellega teadmine, et püügireis on lõppenud. Kalur saab tegeleda seejärel lossimistegevusega. Kui maale tuuakse saaki, siis tuleb see saak kaaluda. Seejärel teatab kalur isikule kaalutud saagi liigipõhiselt, misjärel esitab isik X raporti „Lossimine“ vastavalt määruse §-le 14. Kui andmed on esitatud, teatab isik X sellest kalurile. Siis on kaluril ka teadmine, et maale toodud saagi andmed on esitatud. Juhul, kui maale saaki ei tooda, esitatakse raport „Lossimine“ ilma saagita. Kui kaluril on püügireisil olles ka eelteate raporti esitamise kohustus, siis peab kalur kindlal ajal enne sadamasse või maaletuleku kohta pöördumist teatama isikule X andmed sadamasse saabumise kohta, vastavalt määruse §-le 12.

Selle muudatuse juures on oluline arvestada eelnõu punktis 15 toodud rakendussättega, millega sätestatakse tähtpäev, millest hakkab kehtima isikliku andmete esitamise nõue. Selline isiklik andmete esitamine on vajalik alates 10. jaanuarist 2028. a. Sellest tähtpäevast hakkab kehtima EL-is tervikuna kalapüügiga seotud andmete elektroonilise esitamise nõue, vastavalt muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/2842, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1224/2009, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1967/2006 ja (EÜ) nr 1005/2008 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2016/1139, (EL) 2017/2403 ja (EL) 2019/473 kalanduskontrolli osas (ELT L, 2023/2842, 20.12.2023), (edaspidi *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/2842*) artiklitele 14 ja 15, mis sätestavad nõude olenemata laeva pikkusest kalalaeva kaptenile elektrooniliste andmete pidamiseks ja esitamiseks. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/2842 artiklitele 14 ja 15 on sätestatud, et kõikide liidu püügilaevade kaptenid peavad elektroonilist püügipäevikut püügitegevuse registreerimiseks ja liidu püügilaeva kapten esitab artiklis 14 osutatud teabe elektrooniliselt oma lipuliikmesriigi pädevale asutusele. Nende sätete üleminekuaeg on sätestatud määruse artiklis 8 „Üleminekusätted“ (lk 92), kus lõikes 2 on kirjas, et alla 12-meetrise kogupikkusega kalalaevade suhtes kohaldatakse käesoleva määrusega muudetud nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklit 9, artikli 14 lõikeid 1, 2 ja 7–12 ning artikleid 15, 19a, 21–24 ja 48 alates 10. jaanuarist 2028. a. Artiklis 14 ja 15 on selgelt sõnastatud, et kalalaeva kapten, olenemata laeva pikkusest, on see, kes elektroonilist püügipäevikut peab ja vastavad andmed esitab, mis tähendab seda, et ka meil riigisiselt isik, kes kalapüüki vahetult teostab peab elektroonilist püügipäevikut pidama, registreerima seal vajalikud andmed ja need ka esitama pädevale asutusele. Riigisiselt on elektrooniline püügipäevik PERK rakendus, mida kasutatakse nutiseadmega. PERK võimaldab registreerida püügireisi ja püügitegevuse kohta kõik elektroonilise püügipäevikuga sätestatud andmed.

Eelnõu punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks § 3 lõige 3, mis reguleeris kapteni kohustust esitada andmeid kalalaeva kalapüügiloa alusel toimuva püügireisi, püügitoimingu, ümberlaadimise ja lossimise kohta. Antud norm tunnistatakse kehtetuks, kuna olukorda hakkab reguleerima

muudetav määruse § 3 lõige 2 sätte. Antud muudatuse sisu on täpsemalt selgitatud eelnõu punktis 5 esitaud muudatuse juures.

Eelnõu punktiga 7 asendatakse § 3 lõikes 5 tekstiosa „lõike 1 punktis 5 nimetatud ettevõtja“ sõnadega „kala ja veetaime esmakokkuostja“. Tegemist on redaktsioonilise parandusega õigusselguse eesmärgil, mida on täpsemalt selgitatud eelnõu punktis 2 esitatud muudatuse juures.

Eelnõu punktiga 8 jäetakse § 4 lõikes 1 välja tekstiosa „ning määruse §-des 16 ja 17 nimetatud juhul ja sadamasse või maaletuleku kohta saabumise eelteate andmete esitamise korral ka Keskkonnaamet“. Selle muudatuse puhul on tegemist KPS-i alusel kehtestatud volitusnormi järgiva parandusega. KPS §-ga 61 on reguleeritud kalapüügiga seotud andmete esitamine, mille lõikes 14 on antud volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministrile reguleerida merel kala püüdva, vastuvõtva, transportiva või töötleva kalalaeva kapteni teavitust Keskkonnaametile laeva sadamasse tulekust ning pardal olevast kalakogusest. Määrus peab olema volitusnormi sisu ja eesmärgiga kooskõlas. Selleks, et käesoleva määrusega jääks andmete esitamise kord seadusega antud volitusnormide piiresse, eemaldatakse käesolevast määrusest ehk Vabariigi Valitsuse poolt reguleeritavast andmete esitamise korrast merelt sadamasse saabumise andmete esitamise sätted. Antud muudatuse sisu on selgitatud ka eelnõu punktis 10 ja 11 esitaud muudatuse juures.

Eelnõu punktiga 9 asendatakse paragrahvi 6 lõikes 3 sõna „esmakokkuostja“ sõnadega „kala ja veetaime esmakokkuostja“. Tegemist on redaktsioonilise parandusega õigusselguse eesmärgil, et määruuses kasutataks läbivalt terminit kala- ja veetaime esmakokkuostja, mida on täpsemalt selgitatud eelnõu punktis 2 esitatud muudatuse juures. Samuti asendatakse paragrahvi 6 lõikes 3 sõna „ülevõtja“ sõnadega „ülevõtmisdeklaratsiooni esitamise eest vastutav isik“. Tegemist on redaktsioonilise parandusega õigusselguse eesmärgil, mille sisu on täpsemalt avatud eelnõu punkti 3 kohta esitatud selgituses.

Eelnõu punktidega 10 ja 11 tehakse muudatus, mille raames paragrahv 16 sõnastatakse järgmiselt: „Lisaks §-s 15 nimetatud andmetele esitatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleeritaval veealal toimuva püügi kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/833, millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed, muudetakse määrust (EL) 2016/1627 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2115/2005 ja (EÜ) nr 1386/2007 (ELT L 141, 28.05.2019, lk 1–41), artikli 25 lõigetes 2 ja 6 ning artiklis 41 ning Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni kalapüügieeskirjades nimetatud andmed.“ Ning paragrahvist 17 lõikest 2 jäetakse välja tekstiosa „ning artiklis 22 nimetatud kalalaeva sadamasse sisenemise kohta artikli 24 lõikes 1 nimetatud eelteate“. Lähtuvalt sellest, et volitusnormi alusel kehtestatud määrus peab vastama volitusnormile, ega tohi minna volitusnormide piiridest kaugemale, peab käesolev määrus olema kooskõlas KPS § 61 lõigetega 8¹ ja 9 volitusnormidega. Seega käesolev määrus ei tohi sekkuda KPS § 61 lõike 14 merelt sadamasse saabumise andmete esitamise reguleerimisalasse. Käesolevat küsimust on samuti käsitletud eelnõu punkti 8 kohta esitatud selgituses. Samuti täpsustati muudatusega viidet Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/833 artiklile 41. Kõnealune artikkel käsitleb lisaks sadamasse saabumise eelteatele muuhulgas andmete esitamise kohustust sellises olukorras, kui laev veab ja laeb ümber oma saaki merel.

Eelnõu punktiga 12 asendatakse § 21 lõike 1 teises lauses sõnad „Kala ja veetaime ülevõtnud isik“ sõnadega „Ülevõtmisdeklaratsiooni esitamise eest vastutav isik“. Tegemist on redaktsioonilise parandusega õigusselguse eesmärgil, mille sisu on täpsemalt avatud eelnõu punkti 3 kohta esitatud selgituses.

Eelnõu punktiga 13 täpsustatakse § 21 lõiked 3 ja 4: ülevõtmise andmed esitatakse kala ja veetaime ülevõtmisel, mitte tehingu toimumisel, nagu sätestas varasem määruse redaktsioon. Tehing on toiming, milles sisaldub tahteavaldus. Ülevõtmine ei ole tehingu tegemine, kuivõrd

seda reguleerib laolepingi ladustamisteenuse osutamiseks. Seega ülevõtmine on laolepingu raames tehtav toiming ning laolepingu kontekstis tehinguks on laolepingu sõlmimine. Seega on ka määruse kontekstis täpsem sõnastada, et andmed kala ja veetaime ülevõtmise kohta esitatakse siis, kui ülevõtmine aset leiab.

Eelnõu punktiga 14 asendatakse § 22 lõikes 2 sõna „ettevõtja“ sõnaga „esmakokkuostja“, et kasutada määruses läbivalt ühte terminit. Selle muudatuse täpsem sisu on avatud eelnõu punkti 2 kohta esitatud selgituses.

Eelnõu punktiga 15 loetakse paragrahvi 31 senine tekst lõikeks 1. Tegemist on muudatusega, mida tingib määruse samasse paragrahvi lisatav lõige 2. Paragrahvi 31 lisatakse lõige 2, mis sätestab, et määruse § 3 lõige 2 jõustub 10. jaanuaril 2028. a. Tegemist on tähtpäevaga, mil rakendatakse isikliku andmete esitamise nõue, mis tähendab, et andmeid peab esitama isik, kes teostab kalapüüki vahetult. Kuni selle tähtpäevani, võib kalapüügiloa omaniku nimel andmeid esitada viimase poolt volitatud isik, kes ei pea otseselt teostama kalapüüki, mille kohta andmeid esitatakse. Kuna 10. jaanuaril 2028. a. jõustub Euroopa Liidus tervikuna kalapüügi andmete elektroonilise esitamise nõue kalanduse kontrollimäärusega, siis sellest ajast on kalalaeva kapteni kohustus püügiandmeid elektrooniliselt esitada, olenemata laeva pikkusest. Antud küsimust on täpsemalt selgitatud eelnõu punktide 4 ja 5 juures.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele. Muudatuse eelnõu tugineb järgmistele Euroopa ühist kalanduspoliitikat reguleerivatele õigusaktidele: Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/2842, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1224/2009, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1967/2006 ja (EÜ) nr 1005/2008 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2016/1139, (EL) 2017/2403 ja (EL) 2019/473 kalanduskontrolli osas (ELT L 20.12.2023, lk 1-150); nõukogu määrus (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks ja muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008 ja (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1–50); komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.04.2011, lk 1–153); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/833, millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed, muudetakse määrust (EL) 2016/1627 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2115/2005 ja (EÜ) nr 1386/2007 (ELT L 141, 28.05.2019, lk 141); komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 433/2012, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1236/2010, millega kehtestatakse Kirde- Atlandi tulevase mitmepoolse kalandusalase koostöö konventsiooniga hõlmatud piirkonnas kohaldatav kontrolli- ja rakendussüsteem, üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 136, 25.05.2012, lk 41–93) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1236/2010, millega kehtestatakse Kirde-Atlandi tulevase mitmepoolse kalandusalase koostöö konventsiooniga hõlmatud piirkonnas kohaldatav kontrolli- ja rakendussüsteem ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 2791/1999 (ELT L 348, 31.12.2010, lk 17–33).

4. Määruse mõjud

Vabariigi Valitsuse määruse nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord“ rakendumisega kaasneb oluline muudatus kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamises ja kogumises. Kõik kutselise kalapüügiga seotud andmed tuleb alates 1. juulist 2024. a. esitada elektrooniliselt infotehnoloogiliste rakenduste – kalalaeva rakenduse ERS ja kaluri rakenduse

PERK – vahendusel. Eelnõuga tehtava muudatusega antakse sektoris – ranna- ja siseveekogude kalurkonnale – veelgi pikem ülemineku-aeg muutustega kohanemiseks neile isikutele, kellel on raskusi nutiseadmete kasutamisega ja rakenduse PERK vahendusel andmete elektrooniliseks esitamiseks. Teatavale hulgale Eesti kutselisest kalurkonnast on raskendatud infotehnoloogiliste rakenduste kasutamine. Selle põhjuseks on asjaolu, et osal kutselistest kaluritest on vähene kogemus nutiseadmete kasutamisel või puudub see sootuks, samuti esineb kartust või hirme nutiseadmete käsitlemise ees. Vanemaealiste kalurite hulgas (kaluri keskmine vanus 2023. a. andmetel on 54 eluaastat) on isikuid, kelle õppimisvõime uue andmeesituse viisiga harjumiseks on piiratud või kes vajavad selleks pikemaajalist personaalset nõustamist, koolitamist ja abistamist. Esialgsetel andmetel võib selliste isikute hulk olla ca 20% kutselisest ranna- ja siseveekogude kaluritest, keda kokku on ca 2500.

Riigi huvi antud olukorras on eelkõige kätte saada kalapüügi kohta vajalikud andmed, seega tuleb otsida lahendusi, et ka isikud, kes näiteks erinevatel tervisega seotud põhjustel (halb silmanägemine) või digipädevuse puudumise tõttu saaksid andmed teise isiku abi ja vahenduse kaudu siiski elektrooniliselt esitatud. Sellele asjaolule on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler, kes oma osunduses Riigikogu maaelukomisjoni ja keskkonnakomisjoni ühisistungil on andmete elektroonilise esitamise ülemineku kohta osundanud, et tuleks kaaluda alternatiivseid võimalusi kaluritele, kes ei saa hakkama nutiseadme kasutamisega, nt andmete esitamise volitamise võimalus¹. Kalurkonnale on juba antud Vabariigi Valitsuse 05.10.2023. a määruse nr 92 „Kutselise kalapüügi seotud andmete esitamise kord“ muutmisega 20.12.2023. a pikem ülemineku-aeg uue andmete esitamise viisiga harjumiseks, kuna määruse jõustumise aeg lükati edasi 1. jaanuarilt 1. juulile 2024. a. Samuti on loodud kalurkonna õpetamiseks, koolitamiseks ja nõustamiseks Põllumajandus- ja Toiduameti juurde PERK koduleheküljel, abiliin ja e-post, samuti toimub personaalne ja grupiviisiline koolitamine ja nõustamine PERK rakenduse kasutamiseks. Lisaks õigusakti ja rakenduse mõistmise toetamiseks loodud juhendmaterjalidele on PERK kodulehelt kättesaadavad ka videojuhendid. Muutmise eelnõuga rakendatakse vastavalt õiguskantsleri soovitusel ka andmete esitamise edasi volitamist nelja aasta vältel mitte isiklikult ja sellejärgselt isiklikult kalapüügi tegelevale isikule. Selleks, et kogu Eesti kutselise kalurkonna üleminek lausalisele elektroonilisele andmeesitusele oleks võimalikult sujuv ja sektorisõbralik.

Andmete mitte isiklikku esitamise sätet on võimalik rakendada kuni 9. jaanuarini 2028. a. Alates 10. jaanuarist 2028. a jõustub elektroonilise püügi päeviku nõue EL-is Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2842 tervikuna, ja vastavalt sätetele peab ja esitab elektrooniliselt püügi tegevuse andmed kalalaeva kapten, olenemata laeva pikkusest. Kuni selle ajani on nendel kaluritel, kelle jaoks on nutiseadmega andmete esitamine puudulike oskuste või muude asjaolude tõttu raskendatud, võimalus kasutada kolmanda isiku abi püügi tegevuse kohta andmete esitamiseks. Samas esitatud andmete eest vastutab isik, kellele on pandud sellesisuline kohustus. Nelja-aastane ajapikendus loob piisava ajaakna harjumiseks, järjepidevaks õppimiseks ja ka kogukondlikuks toetuseks nende kalurite eeskujul, kes on piirkonnas juba PERK-i kasutamisele üle läinud.

PERK-i rakenduses on vajalik infotehnoloogilise arendusvajaduse, mille raames kujundatakse ümber kasutajate õiguste spekter rakenduses. Kui siiani oli püügiandmete esitamine seotud ainult kalapüügilubadel olevate isikutega, kes teostavad püügi tegevust vahetult, siis nüüd on vajalik luua andmete esitamisel kalapüügiloo omanike esindajate segment, kes ei pruugi olla üldse kutselised kalurid ega kalapüügilubadele kantud isikud. Seetõttu ei ole need isikud ka kutselise kalapüügi registris registreeritud. Vastav arendus on registri seisukohast olulise mõjuga, vajades ärireeglite laiapõhjalist analüüsi ja kaardistust.

---

¹ Riigikogu keskkonnakomisjoni ja maaelukomisjoni ühisistungil protokoll nr 15, 04. detsember 2023, lk. 4

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toimub kutselise kalapüügi registri arendustöö andmete esitamise volitamise rakendamiseks seoses rakenduse PERK kasutajaõigustega. Nende tööde rahaline maht on u 12 500 eurot ning need kulud kaetakse 90% ulatuses „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027“ meetme „Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus“ vahenditest ning 10% ulatuses Eesti riigieelarvest. Raha arendusteks on taotluse esitamisega meetme taotlusvooru raames 2024. a alguses arvestatud ning arvestatud on ka riigieelarvelise osa katmisega.

6. Määruse jõustumine

Määruse muudatused jõustuvad samal ajal määruse endaga ehk 1. juulil 2024. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostamisel on konsulteeritud Põllumajandus- ja Toiduameti ning Keskkonnameti esindajatega. Samuti on toimunud PERK koolituste käigus ning otsesuhtlemise teel infovahetus 8 rannapiirkonna kalanduse tegevusrühmaga. Eelnõu kavand esitatud nimetatud asutustele ja tegevusgruppidele informaaalselt tutvumiseks ja tagasisideamiseks 6. mail 2024. a.

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Kliimaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse esitamiseks Põllumajandus- ja Toiduametile, Keskkonnaametile ja järgmistele kutselise kalapüügi esindusorganisatsioonidele: Eesti Kalurite Liit, Eesti Kalaliit, Eesti Kaugpüüdjate Liit, Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liit, Peipsi Piirkonna Ettevõtete ja Ettevõtjate Kalurite Liit, MTÜ Harju Kalandusühing, MTÜ Hiiukala, MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts, MTÜ Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu, MTÜ Liivi Lahe Kalanduskogu, MTÜ Saarte Kalandus, MTÜ Virumaa Rannakalurite Ühing ning MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond.